

Screening voor de aanloopfase 2022-05-10

Screening voor de aanloopfase

Arbeitsrijpheid en arbeidsbereidheid zijn belangrijke concepten in de screening voor een toeleiding naar duaal leren. In de studie ‘Inschatten van arbeidsrijpheid en arbeidsbereidheid in duaal leren’¹ stelt men vast dat er bij bedrijven en scholen, over de opleidingen heen, een vrij grote eensgezindheid is over de relevante competenties die nodig zijn om een duaal leertraject succesvol te doorlopen.

Men identificeert hierbij drie grote clusters:

- elementen die te maken hebben met **motivatie** voor duaal leren (= basis waar andere dimensies op voortbouwen);
- componenten die belangrijk zijn om een jongere in te **schakelen op de werkvloer**;
- kwaliteiten die noodzakelijk zijn om te kunnen **leren op de werkvloer**.

Competenties om te participeren op de werkvloer		Competenties om te leren op de werkvloer		‘RIJPHEID’
Betrouwbaar en stipt handelen	Afspraken ondertaanwezigheid naleven	Plannen	Afspraken onderdoelen naleven	
	Afspraken onderuitvoeren taken naleven		Initiatief nemen om relevante informatie te verzamelen	
	Eerlijk en discreet zijn		Belangrijke informatie vastleggen	
	Respect tonen voor mensen en materiaal	Monitoren	Eigen vooruitgang opvolgen	
Voor zichzelf opkomen	Communiceren over barrières voor leren			
Respectvol en beleefd communiceren	Flexibel omspringen met wijzigingen in leertraject			
Open staan voor feedback van anderen	Volhouden indien zich barrières opwerpen			
Gepast communiceren	Communiceren over afwijken van afspraken	Evalueren	Reflecteren over sterke en zwakke punten	
	Werkafwerken, kwaliteitsvol werken		Open staan voor feedback van anderen	
	Doseren van inspanning, volhouden			
Zelfstandig werken	Werk zien, initiatief nemen			

Gemotiveerd om te leren en participeren op de werkvloer		‘BEREIDHEID’
Positieve leeroriëntatie	Bereid zijn om te leren, leergierig zijn	
	Bereid zijn om een extra inspanning te leveren	
Positieve keuze voor beroep	Affiniteit met het gekozen beroep hebben	
	Inzicht hebben in verkomstandigheden	
	In staat zijn te reflecteren over de beroepskeuze	
Zelfeffectiviteit	Geloven in de eigen kwaliteiten en capaciteiten om te leren en functioneren op de werkvloer	

¹ Gijbels D., Kyndt E., Wille B. (2017), *Inschatten van arbeidsrijpheid en arbeidsbereidheid in duaal leren*

Het voorgestelde kader van competenties kan gebruikt worden als **vertrekpunt** bij het inschatten van de arbeidsbereidheid, arbeidsrijpheid, studieoriëntatie, interesses en motivatie van de leerling. Daarnaast moeten ook de ‘elders verworven competenties’ tijdens de screening in kaart gebracht worden. Bovenstaand overzicht is **geen standaardmodel**: competenties kunnen toegevoegd of weggelaten worden. Het leerkrachtenteam kan het model aanpassen in functie van de eigen onderwijscontext (specifieke competenties van een opleiding, de noden van de doelgroepen, de organisatie in de school, ...).

De onderzoekers benadrukken dat het ‘**startcompetenties**’ zijn. Dit betekent dat het leerkrachtenteam niet mag verwachten dat de leerling sterk is in al de geselecteerde competenties voor hij kan starten in de duale opleiding. Het in kaart brengen van een aantal competenties biedt ondersteuning om te kijken waar de jongere staat ten aanzien van de verwachtingen en hoe de competenties verder ontwikkeld kunnen worden binnen zijn onderwijsloopbaan.

Om het screeningsproces in de school kwaliteitsvol vorm te geven, werken we in **vier fasen**:

- Fase 1: uittekenen van het screeningsproces
- Fase 2: uitvoeren van het screeningsproces
- Fase 3: het advies
- Fase 4: naar een vervolgtraject

Onderstaande reflectiekaart reikt voor elke fase in het proces mogelijke hulpvragen aan waarover het schoolteam zich kan beraden.

Stappenplan voor een kwaliteitsvolle screening

Fase 1a: Uittekenen van het screeningsproces

Wat versta je onder arbeidsbereidheid en arbeidsrijpheid, studieoriëntatie, interesses, motivatie, eerder verworven competenties?

Hulpvragen

- Welke van de **dimensies** zijn voor de groep jongeren die je wil screenen cruciaal?
- Welke **verschillen in dimensies** zijn er tussen de verschillende studierichtingen die het centrum aanbiedt? Welke dimensies zijn meer/minder belangrijk afhankelijk van de aard van het beroep waar de studierichting op voorbereidt?
- Op **welk ontwikkelingsniveau** vind je dat de jongeren zich zouden moeten bevinden om klaar te zijn om te leren en te participeren op de werkvloer?
- Welke **informatiebronnen** kunnen geraadpleegd worden om meer informatie te krijgen over 'eerder verworven competenties' (leerlingenvolgsysteem, reeds bestaande portfolio's, opgedane werkervaring en/of stage-ervaring,...)?

Fase 1b: Uittekenen van het screeningsproces

Bepaal met het schoolteam hoe, wie, wanneer en waar je gaat screenen.

Hulpvragen

- Welke **activiteiten** geven informatie over de over de verschillende dimensies? (vb. stages, vraaggesprek, evaluatielijsten,...)
- Welke (**gevalideerde**) instrumenten/tools bieden een hulp bij het observeren en meten van een dimensie?
- **Wie** is betrokken bij het screeningsproces?
- Op welke **momenten** en **waar** vindt de screening plaats?

DUAAL LEREN

SCREENING VOOR DE AANLOOPFASE

Fase 4: Het vervolgtraject

Hulpvragen

- Worden de **werkpunten/ondersteuningsnoden** die uit de screening komen, meegenomen bij de opmaak van het **individueel opleidingsplan**?
- Worden er in het curriculum **activiteiten** voorzien waarbij gewerkt wordt aan de verdere ontwikkeling van de competenties? Worden hierover **afspraken** gemaakt binnen het leerkrachtenteam, met de mentor?
- Op welke momenten worden de **werkpunten** die uit de screening kwamen opnieuw **geobserveerd**? Welke hulpmiddelen bieden hierbij ondersteuning? (vragenlijst, portfolio,...)
- Wanneer worden de **werkpunten/ondersteuningsnoden** met de mentor, de jongere, het leerkrachtenteam opnieuw **besproken**? (klassenraden, feedbackgesprekken, evaluatiegesprekken,...)

Fase 2: Uitvoeren van het screeningsproces

Een screeningsproces dat kwaliteitsvol verloopt voldoet aan een aantal voorwaarden: validiteit, betrouwbaarheid, authenticiteit, pedagogische waarde, eerlijkheid, transparantie, haalbaarheid

Hulpvragen

- Hoe zorg je voor een **kwaliteitsvolle screening**? Welke **criteria** hanteer je daarbij?
- Waar worden de bevindingen tijdens het screeningsproces **geregistreerd**?

Fase 3: Het advies

Hulpvragen

- Bespreek de verzamelde informatie in team. Welke **afspraken** werden gemaakt over het **verwachte ontwikkelingsniveau**?
- Hou je rekening met **groeikansen**? Hou je rekening met de mogelijkheden van een specifieke leerling in verschillende contexten?
- Kan je tijdens een gesprek met de leerling en de ouders bij het advies **concrete voorbeelden** geven?